

adipisci : Ergo primum ejus peccatum non fuit superbia. Minor probatur : Angelus primò peccavit inordinatè appetendo suam beatitudinem naturalem , ut dicemus §. sequenti : Sed talis beatitudo erat conaturaliter ei debita , subindeque eam poterat consequi propriis viribus , imò illam actu possidebat antequam peccaret : Ergo Angelus in primo peccato non appetit aliquid sibi indebitum , & proprias vires excedens .

29. Respondeo negando Majorem , peccatum enim superbia non solum in hoc consistit quod quis appetat quod non est sibi debitum , sed etiam in eo quod inordinatè propriam excellentiam & perfectionem sibi debitam intendat ; sive quod erga illam afficiatur præter aut contra mensuram sibi à superiori præfixam ; sic enim est nolle subjici superiori , ac illum spernere implicitè & interpretativè , subindeque super se ire , seu extollere se supra se .

30. Ex dictis colligitur primò , primum Angelorum peccatum nec fuisse nec esse potuisse pura omissionis . Ut enim omissione sit peccaminosa , debet esse voluntaria , seu volita , directè , vel indirectè , seu interpretatiè : vel ergo esset volita ab Angelo ut finis , vel ut medium ad finem : sed neutrò modo potest esse ab ipso primò volita : Ergo non potuit primò peccare peccato omissionis . Minor probatur , & in primis quod omissione non possit dici volita ab Angelo per modum finis , manifestum est , quia omissione de se est negatio vel privatio , unde ut sit appetibilis , debet necessariò vestiri aliquo bono apparente , & aliquo fine . Quod verò non possit etiam primò ab ipso appeti ut medium , probatur ex eo quod Angelus non potest velle medium , nisi in aliquo fine , à quo semper velle incipit : Ergo omissione peccaminosa supponit alicujus præfinis intentionem , nec Angelus omittit se referre in Deum , nisi quia prævè se convertit ad se ; non enim receditur à termino à quo , nisi per conversionem ad terminum ad quem . In quo Angelus valde differt ab homine , qui non eodem actu vult finein & ea quæ sub fine continentur , & sic potest velle omissionem sine commissione , licet semper habeat actum , qui sit causa vel occasio omissionis : De quo in Tractatu de actibus humanais , & in tractatu de peccatis . Peccatum ergo quo Angelus amavit suam beatitudinem naturalem , non ordinando illam in supernaturem , fuit peccatum commissionis , non pura omissionis , quia fuit aliquis actus positivus , inordinatus ex omissione alicujus circumstantiæ illi debitæ ; sicut recitatio officij sine attentione , vel celebratio missæ sine vestibus sacris , non sunt peccata omissionis , sed commissionis .

31. Colligitur secundò , primum Angelorum peccatum non potuisse esse odij vel desperationis , quia scilicet odium & desperatione se habent per modum fugæ & recessus : Sed primum peccatum Angelorum non potuit esse actus per modum fugæ & recessus : Ergo non potuit esse odium vel desperatione . Minor probatur : omnis actus nolitionis & fugæ supponit actum volitionis , nam cùm nolitione & fuga respiciant objectum repugnans & disconveniens , nihil autem dicatur disconveniens , nisi per ordinem ad conveniens , quia nimis vel est fastidium vel impedimentum convenientis , fit ut nunquam disconveniens fugiat , nisi quia amatius conveniens ; & consequenter fugam inordinatam disconveniens , semper præcedit amor inordinatus convenientis : Ergo primum Angelorum peccatum non potest esse actus per modum fugæ ali-

cujus disconveniens , sed necessariò debet esse prosecutio alicujus boni , eorum naturæ convenientis .

32. Colligitur tertid , primum Angelorum peccatum nec fuisse nec esse potuisse actum inobedientiæ , quia , ut jam ostendimus , primum Angelorum peccatum non potuit esse actus inordinatus per modum fugæ & recessus : Sed inobedientia respicit divinam legem , per modum fugæ & recessus ab ipsa : Ergo primum Angelorum peccatum nec fuisse nec esse potuisse auctus inobedientiæ .

33. Colligitur quartò , primum Angelorum peccatum non fuisse invidiam , quia ut ait Augustinus lib. 11. de Genesi ad litt. *In ividia sequitur superbiam , non præcedit* . Odium enim boni alterius , cuius odij species est invidia , oriut tanquam ex radice , ex amore inordinato propria excellentiæ , in quo consistit peccatum superbia . Unde Leo Papa serm. 4. de collect. & elemos. loquens de Luciferi sic ait : *Inventor ille auctorque peccati , primum superbis ut caderet , deinde invidus ut noceret* . Et D. Thomas hic art. 2. *Post peccatum superbiam consecutum est in Angelo peccante malum invidia* .

Colligitur quintò , delectationem inordinatam quam Angeli mali percepunt ex contemplatione & amore sua perfectionis & pulchritudinis naturalis , non reduci ad peccatum luxuriæ , & male à Scoto *luxuriam spiritualem* appellari ; non enim omnis inordinata delectatio luxuria est , sed solius tactus ; sicut inordinata delectatio cibi dicitur gula ; laudis , inanis gloria ; propriæ excellentiæ , superbia : demum inordinata delectatio , quæ ex studio & speculatione veritatis percipitur , reducitur ad peccatum curiositatæ , & opponitur virtuti studiositatæ , quæ modum prescribit in studendo . Unde absurdum est quod ait idem Auctor , peccatum , quo quis inordinatè delectatur de speculatione geometricæ conclusionis , reduci ad luxuriam .

§. V.

Quodnam fuerit objectum excellens circa quod Angelus primò superbii ?

34. Quidam existimant Angelum primò peccasse , appetendo omnitudinem æqualitatem cum Deo in natura , quia Scriptura Sacra expressè assertit Luciferum de facto appetuisse esse ut Deum : Isaiae 14. *Ascendam in cælum , simili ero altissimo* . Ezechiel. 28. *Elevatum est cor tuum , quasi cor Dei , dicens , Deus ego sum* . Unde Augustinus in libro de questionib[us] veteris testamenti ait Diabolum elatione inflatum voluisse dici Deum .

35. Nihilominus hæc sententia rejicitur à D. Thomas hic art. 3. & potest breviter confutari , primò ex D. Anselmo lib. de casu Diaboli cap. 4. ubi ait Angelum peccasse appetendo illud ad quod pervenisset , si stetisset : Atqui si stetisset non pervenisset ad omnitudinem æqualitatem cum Deo in natura : Ergo non peccavit , tam appetendo . Unde ibidem tacite approbat hunc discursum sui discipuli : *Si Deus cogitari non potest , nisi tam solus , ut nihil illi simile cogitari possit , quomodo potuit Diabolus velle quod non poterat cogitare ? Non enim ita obtuse mens erat , ut nihil aliud simile Deo cogitari posse ne posset* . Quibus verbis hanc rationem fundatam quam habet D. Thomas loco citato insinuat : Nullus potest appetere illud quod non potest apprehendere ut possibile : Sed Diabolus non potuit apprehendere ut possibile omnitudinem æqualitatem cum Deo in natura : Ergo nec eam appetere . Major videtur certa , objectum enim voluntatis est bonum & conveniens : Illud autem quod non potest apprehendi

apprehendi ut possibile , non potest apprehendi ut bonum & conveniens , cùm prima radix appetibilitatis & convenientiæ sit possiblitas ; siquidem in tantum aliquid dicitur bonum , inquantum est existens , aut dicit ordinem ad existentiam . Minor etiam non est minus evidens , cum enim Angelus seipsum perfectè comprehendat , cognoscit se esse ens creatum & per participationem , & nullum ens per participationem posse esse ejusdem naturæ cùm ente per essentiam ; subindeque non potuit apprehendere ut possibile omnitudinem sui cum Deo in natura æqualitatem ; maximè cùm ante primum ipsum peccatum , nullus præcesserit error in intellectu ejus , ratione cuius apprehenderet ut possibile id quod revera impossibile est , ut in nobis interdum accidit .

36. Dices , hanc rationem D. Thomæ probare quidem Diabolum non peccasse , appetendo appetitū effaci & absoluī omnitudinem cum Deo æqualitatem in natura , non tamen convincere quod ille non peccaverit , eam appetendo appetitū ineffaci & Conditionato , cùm talis appetitus possit ferri circa impossibilia , etiam cognita ut talia ; sicut de facto pœnitens vellit non peccasse , & damnati Deum annihilari .

37. Sed contra : Primum peccatum Angelorum debuit necessariò esse appetitus deordinatus alicuius ut ultimi finis , siquidem appetitus naturalis Angelorum semper incipit a fine , & deordinatio circa media & fines intermedios , semper supponit deordinationem circa finem ultimum : Sed appetitus ultimi finis , inquantum hujusmodi , est appetitus efficax , cùm de ratione ultimi finis sit ut ejus gratia omnia alia fiant : Ergo primum peccatum Angelorum in appetitu aliquo ineffaci & conditionato consistere nequit . Unde in scriptura describitur peccatum Luciferi , ut voluntas absoluta , quæ tenderet ad asequendum quod optabat , dum sic introduceat eum loquenter : *In cælum ascendam , super astra Dei exaltabo solium meum , ascendam super altitudinem nubium , similis ero altissimo* . Quæ verba non conditionate sed absolute significant quod Lucifer consequi desiderabat . Addo quod Lucifer innumeratos ferè Angelos habuit socios suæ culpæ : Sed incredibile est , tantam Angelorum multitudinem , tantam felicitatem in æternum perdere voluisse , ob simplicem duntaxat affectum rei , quam nec consequi poterant , nec efficaciter velle : Ergo primum Angelorum peccatum non fuit simplex affectus seu appetitus ineffacit & conditionatus omnitudine æqualitatis cum Deo in natura . Unde ad scripture testimonia supra adducta , quibus assertur quod Lucifer de facto appetiit esse , ut Deus , respondet D. Thomas hic art. 3. illa significare quod Lucifer voluit esse ut Deus , non per æquiperantiam (appetendo scilicet perfectam æqualitatem cum Deo in natura) sed per similitudinem quandam proportionalem , quatenus scilicet voluit habere suam beatitudinem , sicut habet Deus , nempe vel supernaturem ex propriis viribus , vel naturam sine subiectione ad alium superiorem & excellentiorem finem . De quo infra . Unde quando dixit : *Ascendam in cælum*) quod de celo sanctæ Trinitatis explicat idem S. Doctor hic quæst. 61. art. 4. ad 3.) per hoc significatur , quod Lucifer voluit quidem ascendere in cælum Trinitatis , non tamen appetendo absolutam æqualitatem Dei , sed tantum aliquam , ut ipsem interpetatur quæst. 16. de malo art. 3. ad 3.

38. Alij censem , Angelum primò peccasse superbo appetitu unionis hypostaticæ cum persona

1. Pars.

R. 2. catena

Verbi Divini : Deus enim Incarnationis mysterium Angelis in via existentibus revelavit , saltem quantum ad substantiam , ut ex D. Augustino docet S. Thomas 2. 2. quæst. 2. art. 7. ad 1. Imò ipsis præceptum imposuit , ut Christum adorarent , & cum tanquam proprium caput ac Dominum recognosserent , ut colligatur ex verbis illis Apostoli ad Hebreos 1. *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ , dixit : Et adorent eum omnes Angeli ejus* . Ubi ly iterum , supponit alia vice Christum fuisse ab Angelis bonis adoratum , cùm initio creationis per fidem illis revelatus fuit ut caput hominū & Angelorum , repugnantibus malis .

39. Sed hæc etiam sententia non videtur vera , Primum quia primum Angeli peccatum debuit necessariò esse circa ultimum finem ab eo obtinendum , cùm teste D. Thoma 2. 2. quæst. 163. art. 1. prius moveatur appetitus in finem , quam in id quod quæritur propter finem : Sed unio hypostatica non est finis ultimus Angelis , ab eo acquirendus , vel possidendus ; neque enim est finis ejus naturalis ut patet , neque supernaturalis , ad quem elevatus fuerit , ut etiam manifestum est : Ergo primum Angeli peccatum non fuit circa unionem hypostaticæ .

40. Secundò , quia motivum quo Angelus de facto peccavit , erat in potestate Angelis , ut constat ex verbis ipsius , *confundam , exaltabo , sedeo , & ex verbis Anselmi supra relatis , Angelus appetit illud ad quod pervenisset , si stetisset* : At unio hypostatica cum persona divina , non erat in potestate Angelis , sed Dei , nec ad illam pervenisset , si stetisset : Ergo motivum quo primò Angelus motus est ad peccandum non fuit unio hypostatica . Unde si aliqui ex SS. Patribus , ut Bernardus serm. 1. de Adventu , & 17. in Cant. & Rupertus lib. 8. in Joan. assertant Luciferum peccasse invidiæ unionis naturæ humanae cum Verbo , hoc non debet intelligi de primo illius peccato , sed de aliis ad primum consequentibus , ut enim §. præcedentem ostendimus ex Augustino , *in ividia sequitur superbiam , non præcedit* .

41. Alij docent , primum Angelorum peccatum , fuisse inordinatum appetitū dominandi , & imperandi ceteris . Sed hanc sententiam rejicit D. Thomas hic art. 3. ubi sic ait : *Quia verò quod est per se est principium & causa illius quod est per aliud , ex hoc etiam consecutum est , quod appetit aliquem principatum super alia habere* : in quo etiam perverse voluntate assentit Luciferum peccasse invidiæ unionis naturæ humanae cum Verbo , hoc non debet intelligi de primo illius peccato , sed de aliis ad primum consequentibus , ut enim §. præcedentem ostendimus ex Augustino , *in ividia sequitur superbiam , non præcedit* .

42. Ratio etiam id suadet : nam inordinatè appetere dominium & imperium in alios , pertinet ad ambitionem , it docet S. Thomas 2. 2. quæst. 151. art. 1. & 2. Sed primum Angeli peccatum non potuit esse ambitio : Ergo nec inordinatus appetitus dominandi & imperandi ceteris . Minor probatur , quia ambitio supponit superbiam , unde & dicitur ejus filia : Ergo primum Angeli peccatum non potuit esse ambitio .

43. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio : Sicut esse simpliciter necessariò præsupponitur ad esse secundum quid , ita & appetitus propriæ excellentiæ simpliciter & absolutè sumptu , debet præcedere appetitū excellentiæ secundum quid , sive cum addito , nempe in honoribus & dignitatibus : unde cùm superbia sit circa excellentiam propriam simpliciter & absolutè sumptu , ambitio vero circa excellentiam solū secundum quid , in dignitatibus scilicet & honoribus , peccatum superbiam in Angelis , debuit necessariò præcedere peccatum

catum ambitionis, subindeque inordinatum appetitum dominandi & imperandi ceteris.

44. Verior ergo & probabilius sententia, quam insinuat S. Doctor hic art. 3. docet, primum Angeli peccatum, fuisse inordinatum appetitum beatitudinis supernaturalis & naturalis: nam, ut supra dicebamus, primum Angeli peccatum debuit necessariò esse circa ejus ultimum finem, cum priùs moveatur appetitus in finem, quam in id quod queritur propter finem: Sed ultimus finis Angeli est ejus beatitudo: Ergo primum Angeli peccatum, non potuit esse aliud, quam inordinatus appetitus suæ beatitudinis. In primis ergo Angelus peccavit inordinate appetendo beatitudinem supernaturalem, non quoddam formaliter & expressè eam viribus naturæ & sine auxilio gratiæ consequi voluerit (talis enim volatio errorem ex parte intellectus supponeret, qui non potuit esse in Angelo ante peccatum) sed quia recusavit eam ut acquirendam ex gratia & ineritis, quod est virtualiter & interpretativè eam velle sine auxilio gratia. Et in hoc sensu intelligendus est D. Thomas, cum ait hic art. 3. *Vel si appetiit ut ultimum finem illam Dei similitudinem qua datur ex gratia, voluit hoc habere per virtutem sua naturæ, non ex divino auxilio, secundum Dei dispositionem:* Non loquitur enim de volitione formaliter & expressa beatitudinis supernaturalis, sed de virtuali & interpretativa.

45. Angelus etiam tunc peccavit appetendo inordinate suam beatitudinem naturalem, illam scilicet non ordinando, ut tenebatur, in finem supernaturalem ipsi revelatum. Nam ut ait S. Thomas 3. contra Gent. cap. 110. *Sicut in nobis peccatum est, ex hoc quod bona inferiora, scilicet corporis, appetimus absque ordine rationis: ita in Diabolo peccatum fuit in hoc quod proprium bonum non retulit in divinum.* Et haec sententia consonat scripturæ & SS. Patribus: nam Ezechiel. 28. Propheta ut explicet quæ fuerit materia sive objectum circa quod Angelus superbuit, enumerat præcipias perfectio-nes naturales quas habebat, ut sapientiam, robur, decorum, & alia excellentissima dona quibus tunc abundabat, & ex quorum aggregatione & cumulo naturalis ejus beatitudo consergebat, ut constat ex illis verbis: *Elevatum est cor tuum in decore tuo, perdidisti sapientiam in decore tuo.* Similiter SS. Patres asserunt Angelum peccasse, quia in ea quam acceperat à Deo potentia & dignitate sibi placuit: Ita Ambrosius in Psalm. 118 vel *quia ipse sibi ad beatam vitam sufficere voluit:* Ita Augustinus lib. 12. de civit. Dei cap. 1. *Vel quia se sibi sufficere judicavit:* Ita Gregorius lib. 34. moral. cap. 17. Vel denique, ut loquitur Bernardus ferm. 3. de verbis Isaïæ, Vidi Dominum sedentem, *quia seipso voluit esse contentus.* Quæ omnia aperte significant, Angelum primò peccasse, quia nimis sibi ipsi complacuit in sua beatitudine & perfectione naturali, eique ut ultimo fini adhæsit, non ordinando illam in beatitudinem supernaturalem, nec servando regulam sibi à Deo præfixam. Ex quo facile intelleges, quomodo Angelus voluerit esse ut Deus, non per æquiperiam, sed per similitudinem proportionalem: Sicut enim Deus in se ipso propriam habet beatitudinem naturaliter, ita Angelus ex modo appetendi suam beatitudinem naturalem, voluit in se ipso naturaliter habere ultimum finem, ac sibi ipsi sufficere ad suam felicitatem, & ut loquitur D. Bernardus supra relatus, *seipso voluit esse contentus*, sicut Deus seipso contentus est.

46. Objicies primò: Objectum primi peccati

Luciferi fuit aliquid nondum ab eo possedium, unde in scriptura per verba de futuro explicatur, ut patet ex illo Isaïæ 14. *In cælum descendam, similis ero altissimo:* Atqui beatitudo naturalis possidebatur à Lucifero, cum peccavit, cum ea enim à Deo creatus est: Ergo objectum primi peccati Luciferi non fuit beatitudo naturalis illius.

47. Confirmatur primò ex Anselmo dicente Dabolum appetisse id ad quod pervenisset, si stetisset: Sed non pervenisset ad beatitudinem naturalem, cum illam haberet ante peccatum: Ergo illam inordinate non appetit.

48. Confirmatur secundò: Angelus non potest peccare circa objectum quod omnino necessariò diligit, quia actus moraliter malus, debet esse liber: Atqui beatitudo naturalis diligitur ab Angelo necessariò quoad specificationem & exercitum: Ergo illa non potuit esse objectum primi peccati Angelorum.

49. Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: Objectum primi peccati Luciferi, fuit aliquid nondum ab eo possedium, materialiter & quoad entitatem, nego. Formaliter, sive quoad rationem formalem secundum quam, ex modo volendi, ab eo appetebatur, concedo. Similiter distinguo Minorem: beatitudo naturalis ab Angelo cum peccavit possidebatur, materialiter & quoad entitatem, concedo: formaliter, sive quoad rationem formalem secundum quam appetebatur, nego. Nondum enim erat habita quoad rationem finis ultimi & perfectè satiati, secundum quam tamen rationem ex modo appetendi Angelus tendebat in beatitudinem naturalem, eo ipso quod illam appetebat sine subordinatione ad supernaturalem. Unde.

50. Ad primam confirmationem distinguo Minorem: si Angelus stetisset, non pervenisset ad suam beatitudinem naturalem, præcisè secundum se consideratam, concedo Minorem, illam enim sic habebat ante peccatum. Non pervenisset ad suam beatitudinem naturalem, ut inamissibiliter possidendum, & ut subordinata beatitudini supernaturali, nego. Illam enim ante suum primum peccatum sub hac ratione non possidebat, quodquidem poterat eam amittere, & ordinationem ipsius in finem supernaturalem omittere, sicut de facto omisit. Ex quo patet responsio ad secundam Confirmationem, quamvis enim beatitudo naturalis absolute & secundum se considerata, sit objectum omnino necessariò ab Angelo dilectum, ut subordinata tamen vel non subordinata beatitudini supernaturali, liberè ab eo diligitur, subindeque sub hac ratione potuit esse objectum primi peccati Angelorum.

51. Objicies secundò: si Angelus primò peccasset in eo quod recusavit beatitudinem supernaturalem, ut habendam ex gratia & beneficio Dei, sequitur quod primum peccatum Angeli se habuit per modum recessus & fugæ, & non per modum volitionis & prosecutionis: Consequens est falsum, ut constat ex dictis §. præcedenti: Ergo & Antecedens.

52. Respondeo negando sequelam Majoris, non enim in primo Angeli peccato assignamus solam illam fugam & recusationem beatitudinis supernaturalis, ut habendæ ex gratia, sed etiam voluntatem manendi & quiescendi in sua naturali felicitate seu excellentia, nec unam separamus ab alia; quia sicut homo peccans appetit rerum sensibiliū, simul recusat spiritualia & superiora bona, licet vellet ea habere sine labore, & non carendo fruizione rerum

terum sensibilium; ita etiam Angelus, simul & eodem actu superbie, recusavit beatitudinem supernaturalem, ut acquirendam ex gratia & meritis, & adhæsit sua naturali felicitati, non ordinando illam in supernaturalem.

53. Quæres, quinam defectus ex parte intellectus primus Angeli peccatum praecessit? Respondeo præcessisse solum defectum inadvertentia seu inconsiderationis: non enim potuit præcedere ignorantia, cum Angelus à principio sua creationis haberet scientiam rerum omnium, tam naturalium quam moralium, nec non revelationem & fidem eorum omnium quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali requiruntur: neque error, quia estimulam poena respectu naturæ rationalis, & sic nequit antecedere culpam. Unde S. Thomas qu. 16. de malo art. 2. ad 5. *Non oportet ponere in primo peccato Demonis talum defectum intellectus, ut aliquid falsum estimaverit, puta aliquid malum esse bonum, sed in hoc quod deficit ab apprehensione sua regule & ordinis eius.* Sola ergo inconsideratio in Angelis fuit causa peccati, & secreta illa rima, per quam in illorum mentes virus hoc intravit, ut magis declarat idem S. Doctor qu. 1. de malo art. 3. ubi hec scribit: *Hoc ipsum quod non est attendere ait ad talum regulam (scilicet rationis) in se consideratum, non est malum, nec culpa, nec pena, quia anima non tenetur nec potest attendere ad hujusmodi regulam semper in actu. Sed ex hoc accipit primo rationem culpe, quod sine actuali consideratione regula procedit ad hujusmodi electionem. Sicut artifex non peccat, ex eo quod non semper tenet mensuram, sed ex eo quod non tenens mensuram procedit ad incidentiam.* Similiter etiam Angelus non peccavit ex eo præcisè quod non consideravit legem divinam, prohibentem amare beatitudinem naturalem, absque ordine & relatione in Deum ut authorem & finem supernaturalem, sed ex eo quod absque consideratione hujus regulæ & præcepti, beatitudinem illam adamavat, & in ea nimis sibi complacuit.

CAPUT XIV.

De obstinatione Demonum.

1. **D**æmones esse in suo peccato obstinatos, quæ constat illos esse damnatos; durante enim damnatione, durat illius causa, quæ est peccatum commissum & non retractatum. Unde fulgentius de fide ad Petrum cap. 3. *Ornes illi prævaricatores Angeli, nec mala possunt unquam voluntate carere, nec pena; sed permanente in eis iniusta aversionis malo, permanet etiam justa retributionis aeterna damnatio.* Et D. Thomas hic qu. 64. art. 2. refert opinionem Origenis dicens quod omnis voluntas creature, propter libertatem arbitrij, potest flecti & in bonum & in malum; excepta anima Christi, propter unionem Verbi, & subiungit: *Hoc positio est tanquam erronea reputanda & tenendum est firmiter secundum fidem Catholicam, quod & voluntas bonorum Angelorum confirmata est in bono, & voluntas Dæmonum obstinata est in malo.* Addit in resp. ad 3. primum peccatum non tantum habitu, sed etiam actu, continuò perseverare in Dæmonibus, juxta illud Psal. 73. *Superbia eorum qui te oderunt, acentit semper:* quogiam primum peccatum Angelorum fuit inordinatus appetitus propria excellētia: probable autem est ex hoc motivo omnia

I. Pars.

R 3 quod

Dæmones operari, quia illud semper & necessariò ab Angelo cognoscitur, cùm includatur in cognitione propria naturæ, à qua nunquam cessat, et que per se aptissimum ad movendam eorum voluntatem. Docet etiam in 2. dist. 5. qu. 1. art. 2. tantam esse obstinationem Dæmonum in malo, ut nullum opus omni ex parte moraliter bonum efficere possint; quia sicut impossibile est, voluntatem indeclinabiliter adhærentem ultimo fini producere opus peccati: ita è contrario repugnat à voluntate adhærente immobiliter perverso fini, aliquod rectum opus provenire. Unde Bernardus lib. de libero arbit. post medium: *Quid tam damnatum, quan voluntas addita huic necessitatì volendi nolendique, ut ad uramlibet jam sicut non nisi perverse, ita non nisi misere moveatur.*

2. Solum ergo difficultas est & controversia inter Theologos, quānam sit causa hujusmodi obstinationis: Recentiores enim illam solum referunt ad causam extrinsecam, nimis in carentiam gratiæ, & denegationem divinorum auxiliorum, quæ justè Dæmonibus denegantur, tum in pœnam peccati, tum ob conditionem status; sunt enim in termino & non in via, cùm juxta Damascenum hoc sit Angelis casus, quod hominibus mortis: sicut ergo gravibus & levibus extra centrum existentibus debetur concursus quo moveantur in centrum, non autem quandojam sunt in centro: ita etiam creatura intellectuali existenti in termino, non debetur auxilium quo moveatur ad terminum & ad ultimum finem. Unde S. Thomas qu. 16. de malo art. 5. in corp. *Non pertinet ad rationem divine sapientia, ut ulterius Demonibus gracia infundatur, per quam revocentur à malo prima aversionis, in qua immobiliter perseverant.* Thomistæ vero, præter hanc causam extrinsecam obstinationis Dæmonum, aliam intrinsecam agnoscunt, cum S. Doctore hic art. 2. & plurib's alii in locis, nimis inflexibilitatem liberi arbitrij ipsorum, post perfectam electionem, ratione cuius exigunt aliam causam extrinsecam, scilicet esse extra viam, & privati omni auxilio retrahente à malo.

3. Dico igitur, voluntatem Angelus, post judicium completum, & plenam ac perfectam electionem, esse inflexiblem; subindeque tales inflexibilitatem esse causam intrinsecam, & primam radicem, unde provenit obstinatio in Dæmonibus.

Probatur ratione fundamentali desumpta ex D. Thoma hic art. 2. Intellectus Angelus omnino fixus & immobiliter apprehendit objecta quæ certò & perfectè cognoscit: Ergo & ejus voluntas fixus & immutabiliter ea eligit, eisque immobiliter adhæret. Consequentia videtur legitima, tum quia sicut voluntas nostra id est mobilis de uno objecto in aliud, quia judicium nostrum est mobile & flexibile; ita è contra si judicium Angelis sit omnino fixum & immutabile, ejus voluntas immobilitate eligit & adhæret objectis quæ deliberate & perfectè apprehendit. Tum etiam quia, ut observat S. Thomas art. citato, vis appetitiva in omnibus sequitur apprehensivam & illi proportionatur, sicut mobile motori: cuius evidens signum est, quod appetitus sensitivus est boni particularis, intellectus vero boni universalis, sicut sensus est apprehensivus singularium, intellectus vero universalium: Ergo etiam in Angelis voluntas sequitur appetitionem intellectus, subindeque si ista sit immobilitas, illius electio erit pariter immutabilis. Antecedens vero, in quo est difficultas, sic ostenditur. Intellectus apprehendens ali-